

ENTREVISTA A EN JACINT CARRIO

LLUÍS PUY - JOSEP M. SOLER

El dia 1 de setembre de 1939 fou el de l'inici de la invasió de Polònia per les forces del III Reich. Aquest fet fou l'acte que marcà l'inici de la 2a. guerra Mundial.

En l'actualitat, una gran part de la historiografia que s'ocupa de la 2a. Guerra Mundial afirma que la invasió de Polònia fou l'última de les annexions territorials que pogué fer el dictador alemany sense provocar la reacció anglo-francesa. També, però, es preocupa de fer esment que aquest fet concret -que havia estat precedit per altres annexions: ocupació de Renània, Àustria, la qüestió de Danzig, Txecoslovàquia...- no fou sinó la darrera anella d'un conjunt de causes molt més complexes i que no s'emmarquen tan sols en la política de "l'espai vital" preconitzat pel Reich alemà (Lebensraum), sinó en fets molt més amplis i estructurals entre els que no podem oblidar els problemes econòmics (reivindicats per la historiografia marxista), lluita i enfrontaments ideològics, crisi social profunda...

El fet que darrerament els mitjans de comunicació dediquessin a aquesta efemèride un gran desplegament informatiu, fa palesa la importància que els fets relacionats amb la darrera confrontació mundial tenen encara per a la societat d'avui; no tan sols com a recordatori d'on pot arribar la barbàrie dels homes quan obliden llur condició d'éssers racionals i basen llur comportament en

Acte d'homenatge al Crematori de Gusen, el mes de maig de 1964

l'anihilament de les persones que no comparteixen llurs ideologies, sinó també per a fer-nos memòria que l'actual equilibri polític i mundial, o la divisió en blocs ideològics i militars, així com l'actual configuració de la

nostra societat no poden entendre's sense l'estudi i la interpretació acurats dels fets esdevinguts ara fa 50 anys.

De fet una confrontació mundial com la que es va dur a terme va tras-

trasbalsar -a tots els nivells- la societat d'aleshores fins al punt que res ja no va ésser igual després de signada la pau: morts, deportats, exiliats, gent desarrelada, crisi estructural profunda, destrucció d'un model de societat i configuració d'un nou equilibri polític internacional, foren algunes de les conseqüències que se'n derivaren.

Tots en varen patir les conseqüències; indirectament, uns. D'una manera més directa i personal d'altres.

En Jacint Carrió fou d'aquells catalans que, ultra patir els estralls de la guerra civil espanyola, hagué de sofrir en pròpia carn l'angoixa de l'exili i la reclusió en els camps de concentració francesos i alemanys.

Ell mateix ens recorda totes les seves vivències. Si bé les ferides s'han anat tancant al llarg dels anys, li'n queda el record. Aquesta remembrança és més viva quan encara té presents els companys que, en llur dissort, moriren a Mathausen.

En Jacint Carrió reivindica la "memòria permanent". Ens diu que és molt important que a les escoles s'expliqui a la nostra mainada tot allò que succeí per tal que fets com els que ell mateix ens exposa mai més no tornin a ésser viscuts: "*No hi ha d'haver mai boira en el pensament*", si així ho fem, la humanitat podrà recordar aquests fets només com un malson que mai més no tornarà a fer-se realitat.

Abans del vostre pas pels camps de concentració, vàreu pode viure els fets del 18 de juliol a Manresa, com es varen desenvolupar?

A Manresa no hi hagué un autèntic aixecament feixista, penseu que a la nostra ciutat dominaven els partits d'esquerra. La Guàrdia Civil i l'exèrcit restaren a les seves casernes. L'endemà quan es veié que a Barcelona el pronunciament no tingué

ressò, a Manresa, com a la resta de Catalunya, es donà per fracassat el cop d'estat. Si a la resta d'Espanya hagués succeït de la mateixa manera, no hi hagués hagut cap guerra civil.

Quina fou la seva activitat durant la guerra?

Fou bàsicament d'àmbit sindical. Pertanyia a l'Associació de dependents, la qual havia estat una organització de caire folklòric i que nosaltres vàrem transformar en una agrupació més social i reivindicativa. Podem dir que vàrem fer, en aquesta associació, una reforma de caire autènticament revolucionària.

Recordo que la U.G.T., però sobretot la C.N.T., a Manresa varen organitzar el comitè revolucionari,

nomenant-se al president de la nostra associació de dependents, president del "Comitè Revolucionari de Manresa". Això era una prova evident de l'embranchida i dinamisme del sindicat de dependents.

En aquest comitè revolucionari hi havia dos representants de cada sindicat i partit polític; d'esquerres, és clar. Es reunien al Casino. Aquí es pot dir que va acabar la meva actuació sindical, almenys d'una forma directa.

Com anàveu veient el decurs de la guerra?

Jo era dels que pensaven que perdríem la guerra. Tothom em deia que era un pessimista. Fins i tot, més endavant, quan ja em trobava al camp de concentració, tant a França com a

Alemanya, m'ho deien, que era un pessimista. Els fets, però, em donaren la raó.

Després de la guerra vingué l'exili. Pensàveu que aquest era la conseqüència lògica de la pèrdua de la guerra? Temieu que hi haurien represàlies per la vostra activitat sindical?

Jo sabia que si em quedava a Manresa patiria represàlies. Sabia també que, per poca que hagués estat la meua activitat sindical, no me'n sortiria bé. Per tant, vaig veure clar que em calia marxar a França. De moment a França, després ja ho veuríem!. Per malament que m'anés al país veí, segur que no tindria punt de comparació amb allò que em podria passar si romanía a Manresa.

Un cop a França, les autoritats gal·les què fan fer amb l'allau de refugiats que rebien?

Penseu que la munió de refugiats era inversemblant. No tingueren res millor que posar-nos en camps de concentració situats en platges. Allà, tots nosaltres, sense roba ni menjar i el que era pitjor sense cap

Jacint Carrió el 30 de juny de 1945

esperança i completament decebuts i enfonsats moralment, no teníem res millor que fer que ajaçar-nos a terra amb mantes. Amb la poca roba que teníem, fèiem cabanes a la sorra i d'aquesta manera ens aixoplugàvem.

Quin tipus de menjar us donaven?

Ens donaven un pa de quilo per a vint persones. Va ésser dur, molt dur. Malgrat que molts dels meus companys havien romàs al front durant molt de temps i estaven avesats a patir, recordo que molts d'ells moriren, no sé pas si per causa de les malalties o perquè llur capacitat de resistència

havia arribat a la seva fi.

Durant la vostra estada als camps de França, tingueru contacte amb la població civil?

Sí que n'hi hagué. Quan algun francès entrava al camp podíem relacionar-nos amb ells. Algunes persones anaven fora del camp a treballar; llavors ells, lògicament, en tenien més, de contacte amb la població.

A França passava una cosa; bé, suposo que com a tot arreu: la gent de dretes cridava: *"Envieu-los cap a casa, que se'n vagin amb el Franco"*. La gent d'esquerres, no tant sols ens tolerava, sinó que ens donava menjar i ens ajudava en allò que podia, que dissortadament no era gaire.

Com va acabar la vostra estada al camp de refugiats de Saint Cyprienne?

Bé, en certa manera, em vaig escapar. Un dia, voltant per les platges amb d'altres companys vàrem pensar que tot plegat no era gens clara la nostra situació. Penseu que en realitat hi havia dos camps: un li'n deien "El Franco" i estava vigilat per moros. Era on romanía la gent que tornava a Espanya. L'altre camp era el dels republicans, vigilat per senegalesos. Ospedré, quins negres!, quin aspecte que ens feien tots plegats!: Vàrem plorar!.

Veiem que cada dia sortien ex-

Memorial de Gusen

pedicions cap a Endaye i altres destinacions. Ens calia sortir amb grups que marxessin cap a Espanya i quan passéssim per algun poble, fer-nos escàpols i deixar el grup. Això ho férem. Calia marxar del camp de concentració, fos com fos!

Tenien algun lloc on poder anar o bé la qüestió era marxar i un cop fora del camp ja ho decidien?

Jo hi tenia parents, a França i aquest fet m'animà a deixar el camp i cercar-los. Vàrem estar de sort, mira! Efectivament, anàrem a un bar i preguntàrem pel meu parent. Succel que el coneixien. Fins que no va venir haguérem de romandre amagats al bar del poble, donat que no disposàvem de cap tipus de documentació i els gendarmes ens haguessin enxampat. Un cop arribà la nit, marxàrem en el seu camió, ben tapats sota un munt de bròquils, cols, i d'altres productes d'horta. Recordo que ens digué que havíem de restar ben quiets car els gendarmes ens podrien descobrir. Des de sota dels bròquils, sentíem els gendarmes que preguntaven al xòfer: "*Què hi porteu, aquí? -"Bròquils!"*", - contestava el meu parent. En algunes ocasions els gendarmes -en un afany massa meticulós d'assegurar-se'n, que per cert, mai no he entès- posaven llurs baionetes per entre els bròquils i les coles; per sort, cap vegada no ens feriren.

D'aquesta manera vàrem poder fer 500 quilòmetres, fins a la Dordogne.

Creiem que la il·lusió que tingueren en recobrar la vostra llibertat era semblant a la incertesa del vostre futur. Perquè ens imaginem que no acabaren els vostres problemes, oi? Un cop allà, a què us vàreu dedicar?

Primer de tot vàrem haver d'anar a

la prefectura a fer-nos papers i cercar una persona que ens avalés. Mireu, continuàrem tenint sort i no ens costà de trobar-la. Era un tal senyor Bertran, de Gironella. Aquest ens va fer els papers de residents interints a la prefectura i gràcies a aquest fet ens quedàrem allà. A l'esclatar, però, la guerra, al setembre, el govern francès va publicar una ordre, segons la qual tots els espanyols eren considerats "comunistes", i per tant, un perill per a l'estat. Deien que érem la "Quinta Columna" i calia que ens retornessin a tots els camps de concentració. Apa, un altre cop cap a Saint Cyprienne!. Ens tingueren al camp fins al desembre, llavors ens donaren tres opcions: tornar a Espanya, treballar o anar a l'exèrcit. Després d'haver fet una guerra no volguérem tornar a agafar les armes i ens vàrem apuntar a les companyies de treball. França va fer companyies de treball de moltes menes, i les nostres foren destinades al front.

Quin tipus de treball havien de fer en aquests batallons de treball?

Recordo que ens instal·laren a un quilòmetre del front. Ens obligaren a tallar arbres i fer cabanes i trinxeres. Després ens digueren que calia fer unes línies anti-tancs. Deien que era la continuació de la línia Maginot.

Hi havia algú més de Manresa, en aquests batallons de treball?

Sí, que n'hi havia. Crec recordar que tres o quatre. el treball era molt dur. Donaven força menjar, hi feia, però, tant de fred, que els francesos ens digueren que ho deixéssim estar fins que tornés a fer més bo.

El que fou realment curiós fou que els alemanys van entrar a França per Bèlgica i, lògicament la nostra feina no serví per a res perquè la nostra companyia de treball quedà cercada pels alemanys. Allò fou el "campi qui

pugui". No sabíem on anar. Caminàrem completament perduts fins que topàrem amb els alemanys. Ens quedàrem a l'interior d'un bosquet on agafaren un centenar de persones.

En una situació de guerra i persones fugitives com eren, no tingueren por que els matessin a tots, els alemanys?

No, en aquell moment no ho feien això. Si no els donaves motiu no et mataven, no els convenia. Eren fora de llur casa, encara. La seva violència no l'exercien quan entraven en un poble. Anaven amb peus de plom. La violència era per a casa seva, als camps de concentració.

L'endemà ens vingueren a cercar i ens portaren cap a Estrasburg. Allà hi tenien la gran concentració de presoners de guerra. Recordo que també hi trobàrem presoner l'exèrcit francès d'Indoxina que havia estat capturat amb tot el material bèl·lic. En aquesta ciutat ens distribuïren per nacionalitats. A nosaltres ens posaren en un garatge on ens tingueren tres dies sense donar-nos res de menjar. En aquesta fàbrica hi havia un pati amb molt d'herbam i força cargols. Un que era cuiner els va rentar i, renoi, quin plat de cargols!. Els alemanys ens venien a veure menjar allò.

Posteriorment ens varen organitzar en grups de treball. A mi em tocà anar al palau de justícia. Vaig estar un mes classificant llibres i paperots i lligalls. El pitjor de tot, però, era que teníem molt poc menjar. Estàvem tan defallits que gairebé queiem pel carrer. Romanguérem a Estrasburg fins desembre. Aleshores ens traslladaren a Àustria.

Un individu, amb uniforme negre de la Gestapo, que parlava espanyol ens donà uns fulls amb les nostres dades i ens va dir: "*Ara anireu a treballar a Àustria. Si us porteu bé després podreu tornar a Espanya*".

Entrada dels americans a Gusen el 5 de maig de 1945

L'endemà, ens entaforaren en un tren. Cada cop que trèiem el cap per la finestreta ens apuntava una metrallera.

Vet-ho-aquí, la nostra destinació era Mathausen: un cop hi arribàrem, baixàrem del tren a cops de garrot. Els alemanys portaven un lots, de manera que ells et veien, però tu no. Estàvem desfets després de dos dies de viatge. Aquells que estaven malalts els havíem de portar a coll. Ajudàvem a tots els que podíem, sense parar-nos a mirar de quina nacionalitat eren. Tots érem companys de la mateixa dissort.

Així doncs, comencem a emprendre el camí, a peu, cap a Mathausen. Amunt, amunt... cap a la muntanya. Em donava la sensació que anava cap a Montjuïc. Mare meva, quin espectacle! Tot de tanques amb filferros i uns grans reflectors que ens enlluernaven. Ens empenyeren cap a dintre, fins a la plaça i de seguida ens donaren la benvinguda: - *"Això no és un camp de presoners de guerra, això és Mathausen i tot aquell que intenti*

d'escapar serà metrallat a l'acte".

Els veterans del camp, que portaven l'organització del camp ens ficaren en barraques.

Ens està dient que l'organització del camp anava a càrrec dels propis presoners?

Sí, efectivament, hi anava.

Quin tipus de presoners hi havia, al camp?

De tot: polítics, lladres... hi havia de tot, allà.

Això, doncs, no era un camp de concentració selectiu?

No, era de tot. Al començament, durant els primers dies, no es varen separar. Després, però, et diferenciaves pel "Vinkel" que portaves. Aquest Vinkel era un tros de roba de forma triangular. Nosaltres el portàvem blau que volia dir que eres espanyol. Els polonesos i txecs eren vermells, els austríacs portaven la H,

els homosexuals eren rosa, els gitanos negre, els lladres verd, els jueus portaven dos triangles, groc i vermell, i d'aquesta manera ens varen classificar.

Va tenir contacte directe amb gent presonera que no fos espanyola?

Ja ho crec. El primer amb qui vaig parlar va ésser un alemany que parlava el francès i li vaig demanar si feia molt de temps que era allà dins: en feia set!. Em va deixar de pedra, perquè si aquest pobre home en feia set, quants me'n tocaran a mi? Això em preocupà molt. Després, però, vaig reaccionar: *"Escolta, què s'ha de fer aquí? - Mira, jo t'aconsello una cosa: quan vegis una mica de menjar, sigui quin sigui, l'agafes i la feina, si pot ser, te la mires i prou. D'aquesta manera podràs sobreviure."*

Després vaig saber que aquell era un pres polític alemany però que dins el camp tenia la classificació de lladre.

El feixisme era així: deia una cosa

però en feia una altra. Mireu, per tal que veieu fins on arribava la hipocresia d'aquells feixistes, us explicaré que una vegada va venir una comissió internacional a inspeccionar el camp i tot era polit, els patis amb una gespa impecable, els barracons desinfectats, aquell dia ens donaren tres vegades més de menjar i la qualitat dels àpats va ésser molt més bona, als llits ens hi ficaren llençols. Al cap de mitja hora que la comissió va ésser fora ja no quedava res de tot això.

La vida al camp era molt dura, i a aquesta situació, cal afegir que vostè feia molt de temps que romania fora de casa. Com ho anava resistint, tot plegat?

Malgrat la meua llarga absència de la llar, jo en vaig tenir sempre, de notícies dels meus. Jo sempre escrivia a casa.

Les cartes arribaven bé a la seva destinació?

No, allà vaig romandre tres anys incomunicat. L'any 1940 vaig rebre

l'última carta i fins el 1943 no en vaig rebre cap altra més i en aquesta se'm comunicava que la meua pobra mare havia mort: em vaig posar a plorar. La mort de la meua mare i el moment de l'entrada a França quan em vaig exiliar foren els dos moments més tristos de la meua vida.

Els vostres vigilants eren soldats de l'exèrcit regular.

Al camp de Mathausen eren tots de les SS. A l'estació de Mathausen entràvem a les mans de les SS i ja perdies la condició de presoner de guerra.

Quin tipus de felnes fèieu al camp?

Mireu, et llevaves a les 6 o a les 7, et feien fora de la barraca per tal que s'aïregés. A les 6 o 2/4 de 7 et donaven l'esmorzar: cafè, més ben dit, aigua bruta amb una mica de sucre. A les vuit sonava la campana per la formació i ens comptaven un per un. Sortíem, sempre formats de cinc en cinc, i cadascú havia d'anar al seu treball, sense menjar. Jo anava a la

carretera i érem un grup d'uns 50 en aquesta feina. Hi vaig treballar dos mesos perquè l'obra anava a poc a poc: en fèiem un metre cada dia. Quan arribava el migdia, a dinar. Portaven uns termos d'uns 50 litres, calent això sí!. Ens donaven un plat de naps amb espinacs. Els espinacs, però, eren del propi camp i els recollíem de qualsevol manera i per tant, menjàvem espinacs amb tot tipus d'herbes. Això era el dinar. Llavors tornàvem a treballar fins a les 6 de la tarda. Quan arribaves al camp estaves mig mort, rendit, desfet... Al cap d'una estona venia el sopar: ens donaven 200 grams de pa negre i un tros d'embotit amb una mica de cafè que havia sobrat al migdia. Treballant, mal alimentats, amb malalties i amb aquestes condicions, l'esperança de vida en el camp era ben minsa. I, per altra part, quan algú es posava malalt no volia anar a la infermeria perquè teníem la seguretat que qui entrava en aquell barracó ja no en sortia viu.

Quin tipus de malaltia era la més freqüent entre els presoners?

No n'hi havia, de temps, per tenir cap malaltia. El pitjor de tot era l'esgotament físic. Com tothom, tenia ganes de viure, els petits dolors no els senties i quan anaves a treballar, si no feies la feina a gust d'ells, et pegaven fins que es cansaven. D'aquesta manera s'anava morint la gent. I el pitjor de tot era que l'encarregat de picar els presoners eren altres presoners que feien la funció de "Cap de presoners".

El cap de barraca havia de tenir alguna condició especial?

El cap havia de tenir molt mal cor perquè la feina que tenia era de castigar els altres presoners i els pegava. Era un tipus de persona sense cap sentiment. La majoria eren

Plànol del futur monument de Gusen amb el comitè internacional (9-5-1964)

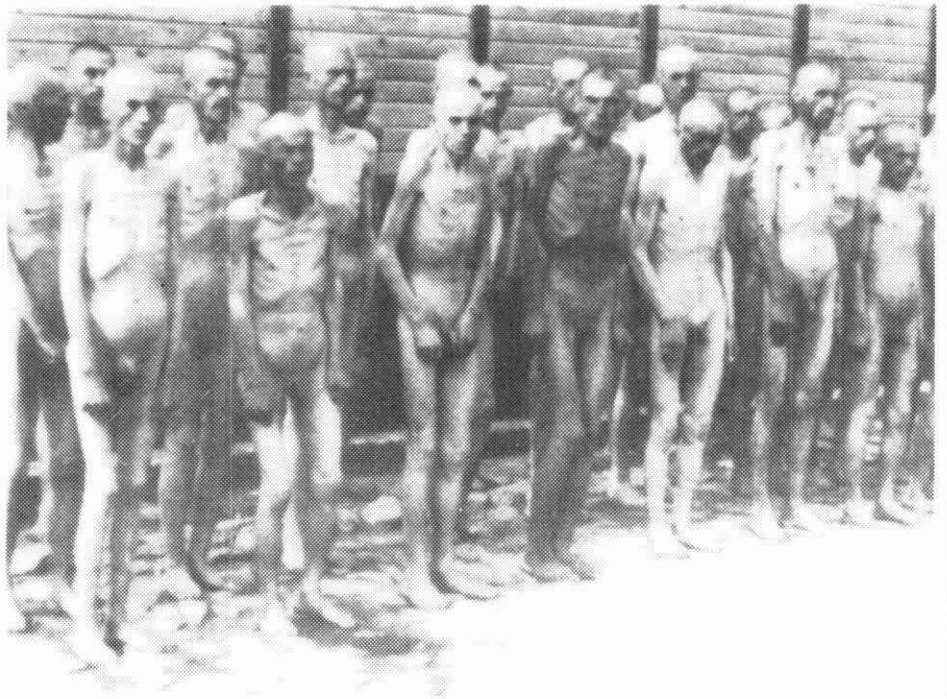
lladres, de polítics també n'hi havia, però molt pocs. Mireu, per a mi els txecs eren la gent més assenyada del camp, i de "capos" txecs n'hi havia ben pocs. Als presoners d'aquesta nacionalitat els tenien a les oficines. En varen sobreviure molt pocs de txecs, al camp. Jo els considerava unes persones molt cultes.

Ultra la gent que ja ens ha esmentat, quina altra tipologia de presoners hi havia, dins el camp?

Quan vàrem entrar nosaltres, el que més hi havia eren alemanys, polonesos i espanyols. Després hi va haver de tot: italians, russos, jueus...

Un dels béns més preuats que té l'home és llur llibertat. Molts dels presoners intentaren guanyar-la tot fugint del camp. Vostè va ésser testimoni d'intents de fuga? Què passava quan aquests intents no reeixien?

D'intents de fuga n'hi van haver molts. Tots els que intentaven escapar-se eren trobats. Només en vaig conèixer un, de presoner, que no el varen trobar. Quan els SS capturaven un pres que s'havia fet escàpol, el penjaven al rneg del camp i d'aquesta manera servia d'escarment, deien aquells assassins... De fet, tothom pensava en escapar-se. Però el preu que calia pagar si et trobaven era tan gran, que no sempre es volia córrer el risc de marxar. També cal pensar que un cop fora, cap on anaves? L'idioma era un greu inconvenient. Per altra part, no sempre la població civil volia córrer el risc de donar refugi a un presoner del camp de concentració. Era difícil, molt difícil... escapar-se. A més, et comptaven tres cops al dia. Al matí, al migdia i al vespre, i en el moment que notaven que faltava algun presoner, donaven l'alarma immediatament. No, no era gens fàcil. Dels espanyols, no ho va provar ningú.

Vostè recorda algun cas especial on es mostrés la solidaritat entre els presoners?

La solidaritat depèn de les circumstàncies. Si jo tinc una mica de menjar i puc donar-te'n, te'n donaré. Si no en tinc, però, ni per a mi, no te'n podré donar. El menjar era tan mínim, que si hi havia gent que es dedicués a donar-ne als altres, al cap de poc temps la seva salut se'n ressentia tant que queia malalt. D'aquí a Manresa, hi havia el Camps que donava menjar al seu fill i no va poder aguantar gaire temps: es va morir en uns pocs dies. El seu fill també, dissortadament. En realitat només ajudaves els que eren realment molt amics teus. No podíem fer altra cosa.

Més endavant, la situació va canviar molt. Fins al 1942-1943 al camp no hi havia cap mitjà de subsistència. Tothom s'havia d'espavilar per ell mateix. Cap al 1943 hi va haver gent que va poder anar a treballar a la cuina del camp, de cambriers de la SS. Donat que alguns espanyols eren veterans, varen poder gaudir d'alguns avantatges i d'aquesta manera ens va millorar la situació una mica a tots. Això, de fet, ja va ésser al camp de Gusen. Aquí era més fàcil de subsistir.

Jo també vaig poder gaudir de la solidaritat dels meus companys. Vaig romandre dos anys treballant a les canteres i si alguns companys no m'haguessin ajudat no ho hagués pogut resistir de cap manera. En aquestes circumstàncies tan dures és

quan hom pot veure que, malgrat les dures condicions de vida i la necessitat extrema que tothom patí, la generositat i la solidaritat dels homes és quelcom tan important, que sense ella aquell camp de concentració hagués estat un infern d'on ningú no n'hagués sortit mai. L'home, malgrat llur capacitat de fer mal, té encara virtuts que es posen de manifest en circumstàncies com les que a nosaltres ens va tocar de viure.

Quan hom parla de camps de concentració nazis sempre li ve a la memòria l'extermini dels jueus. Vostè era conscient que a Mathausen s'hi practicava sistemàticament el genocidi contra aquesta comunitat?

Sí, al davant meu. L'estiu del 1942 van portar cinc-cents jueus holandesos, i els varen posar cap a treballar a les canteres, descalços, amb els peus sagnant... els carregaven les pedres més grosses i encara s'hi pujaven dos soldats a les espatlles. Era ignominiós de veure. A Mathausen hi havia també una cambra de gas, petita, però n'hi havia. A la cambra de gas hi portaven, no només els jueus, també eren exterminades totes les persones que els sobraven i de les quals no en podien treure cap benefici.

Els presoners del seu camp, i concretament vostè, sabien de l'existència d'altres camps de concentració semblants al de

Mathausen?

Nosaltres ens ho imaginàvem que n'hi havia d'altres. No sabíem quants, però els més veterans ho deien i també perquè molts interns procedien d'altres camps.

Dins del camp hi havia algun tipus de resistència més o menys organitzada per part dels presoners?

Poca cosa. Els russos aconseguiren una certa organització dins del camp. Organitzaren una fugida. Aconseguiren sortir del camp uns 500. En poc temps els varen enxampar i els afusellaren a tots. Només tres aconseguiren fer-se escàpols del tot. M'imagino que trobaren refugi en alguna casa on els amagaren i protegiren fins que arribaren els americans. Anys després, al 1964, quan vaig tornar a Mathausen, vaig poder veure'ls una altra vegada.

El presoner en la seva reclusió té un camp d'acció molt reduït i, per altra part, llur incomunicació del món exterior el feia tenir molt

molt poques esperances d'aconseguir la seva llibertat. Tenien els presoners algun sistema per tal de posar-se en comunicació amb gent de l'exterior? Rebieu notícies de la marxa de la guerra?

Sí, era la nostra esperança. Sabíem que la guerra no els anava bé. Els SS escoltaven les ràdios estrangeres i com hi havien xicots que treballaven per ells, ens anaven donant notícies de què la guerra la tenien perduda. Per aquella època jo vaig tenir la sort de poder llegir una "Vanguardia" de Barcelona, on hi deia "Els americans s'estan organitzant i d'aquí dos anys atacaran Alemanya". Encara manca molt de temps perquè això succeís! La Vanguardia la vaig llegir l'any 1942 i en realitat, els americans no pogueren venir fins el 1945, concretament el mes de maig.

El primer americà que vaig veure era un negre que va entrar amb un tanc i al seu costat un sergent.

Com es va viure l'alliberament del camp?

Ja feia dos o tres mesos que els aliats venien a bombardejar a la vora del camp. Durant aquests dos mesos es varen anar apropant i els alemanys s'amagaven. Llavors els SS ja no eren tan valents. Ja no picaven. Un dia ens varen dir que ens quedéssim al camp, que els aliats estaven molt a prop i que l'endemà ja vindrien al camp.

Els soldats alemanys que podíem veure passar pel camp venien cansats, derrotats, com esmaperduts. Ja no era aquell exèrcit victoriós i orgullós que va ésser el terror d'Europa. Ara era un exèrcit sense convicció, amb moral de perdedor. Bé, doncs, a un d'aquells soldats li vaig preguntar: "*-On són els aliats? -Són a sant Jordi*". Sant Jordi era un poblet que estava a uns 14 o 15 quilòmetres del camp de concentració. Aquesta notícia la vàrem anar a comunicar a tots els presoners. Els guàrdies de la SS ja feia dos o tres dies que havien fugit.

La notícia de la propera arribada dels aliats va córrer com la pólvora: gent que romanien a la infermeria, mig moribunds, encara varen tenir esma

per sortir de llurs lluits per tal de poder veure aquells que havien d'alliberar-los.

Molts presoners no van esperar l'arribada dels americans i se'n varen anar del camp.

Quan, a la fi, els americans arribaren al camp, un oficial ens reuní a tots i ens va dir que ens portarien menjar. Jo i els companys de Manresa ens quedàrem al camp. Donat que la cuina del camp estava abandonada la vàrem assaltar: Vàrem trobar xampany! Imagineu-vos, xampany!. Feia més de cinc anys que no n'havíem vist cap, d'ampolla de xampany. Quina festassa que vàrem fer, llavors!.

Un cop passada la primera alegria calia tornar a organitzar el camp. Com ho varen fer?

L'endemà de l'arribada dels americans, es va començar a organitzar el camp. Es montaren uns sanitaris, l'infermeria... passats uns quinze dies de marxar nosaltres, els americans hagueren de cremar el camp de Gusen, donada la farum que feia.

El desig més fort que devien tenir, ultra marxar del camp, deuria d'ésser el poder tornar a Catalunya, no?

Els americans ens demanaren on volíem anar. A mi em volien fer anar a

Amèrica. La majoria, però, va decidir de tornar a casa. Quan vàrem arribar a França i tinguérem l'evidència que en Franco encara romandria al poder molt de temps, part de la nostra alegria es fongué com un glaçó en una beguda calenta. Tants anys i semblava que no havien servit per a res!

Realment, tenien l'esperança que en Franco deixaria el poder que havia pres per la força de les armes?

Sí, rotundament sí. Ens ho havien promès. Molts republicans catalans es ficaren dins l'exèrcit francès, a la resistència, d'altres com jo anàrem a les companyies de treball, tot plegat, no era per demanar que els aliats fessin quelcom per fer fora del poder al dictador? Després vàrem veure que a l'hora de la veritat, tant de sacrifici de tanta i tanta gent, no serví per res, perquè el dictador va tenir la sort de poder morir tenint el mateix poder que quan va guanyar la guerra civil.

Malgrat els desencís de constatar que Franco encara era el cap de l'Estat, opta per tornar a Catalunya. Quan hi va arribar?

Aquí hi vaig arribar el gener del 1949, donat que els anys anteriors, des de l'alliberament del camp fins aleshores, em vaig quedar a treballar tres anys a França.

Quan vaig arribar a Manresa vaig

poder constatar que, malgrat la guerra civil s'havia acabat feia força anys, encara durava la repressió. Molts companys meus no em volien parlar: tenien por que els comprometés. Si me'ls trobava pel carrer ni em saludaven. Després de passar tantes misèries fora de casa meva, francament, no m'esperava una rebuda així. L'adaptació a la meva nova situació, com podeu comprendre, no fou gens fàcil. Tenia, però, la comprensió, la fidelitat i l'amor de la meva família i, tot plegats, començàrem una nova vida, que si no fou en plena llibertat, almenys sí que la poguérem viure a la meva estimada Catalunya. Jo, però, sóc dels qui pensa que tot allò que em va tocar viure ho dono per benhaurat perquè encara que vaig veure que l'home és capaç de fer molt de mal al seu país, també m'ha ensenyat a comprovar que, alhora que pot fer molt mal, també és capaç de fer sacrificis per ajudar algú que es trobi en situacions compromeses. La meua vida als camps de presoners així m'ho va confirmar.

Des de la seva perspectiva històrica i des de la seva memòria personal, en Jacint Carrió ens ha volgut explicar part de les seves vivències. Encara no són prou lluny en el temps com perquè, en ocasions, sobretot quan ens explicava quelcom d'especialment dur o significativament dolorós, els ulls no poguessin dissimular llur entndiment i esperança.

En realitat, tot el que en aquestes pàgines s'ha intentat reflectir no constitueix només un relat personal. És també el reflex d'una pàgina concreta de la història personal del nostre personatge. Una pàgina que com al començament d'aquesta entrevista, ens deia el Jacint Carrió, no hem d'oblidar mai. Això ens ho ha remarcat especialment: *"Ens cal no oblidar el passat si volem construir un present i un futur on l'esperança en la pau i la llibertat dels homes no siguin tan sols un desig sinó una sortosa realitat"*.

**LLUÍS PUY I SORRIBES
JOSEP M. SOLER I BONET
Llicenciats en Història**

